

[Handelsministeren.]

Da det offentlige repræsentant har pligt til i særlig grad at varetage samfundsmæssige interesser, vil disse ved udnævnelsen kunne præciseres over for den pågældende, ligesom han af egen drift eller efter anmodning vil kunne delagtiggøre ministeriet i sine almindelige synspunkter og erfaringer fra sit virke som bestyrelsesmedlem udpeget af handelsministeren.

På samme måde som forslagene om medarbejderrepræsentation bygger på de fælles interesser og den dialog, der følgelig bør være mellem arbejdstagere og arbejdsgivere på den enkelte arbejdsplads, bygger forslagene om offentlig repræsentation på den fælles interesse og dermed den vekselvirkning, der i dag almindeligvis anses for ønskelig i forholdet mellem den offentlige og den private sektor.

Med denne redegørelse forelægges de 5 lovforslag til folketingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til statsministeren af Nyboe Andersen m. fl.

(Forespørgslen (nr. III) findes i tidenden sp. 841).

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Fremsættelse af lovforslag.

Formanden: Jeg skal fastsætte en taletid af indtil 20 minutter ved fremsættelsen af dette lovforslag.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg vil gerne hermed fremsætte forslag til lov om lønmodtagernes medejendomsret.

Det er et forslag om lønmodtagernes medejendomsret til kapitaltilvæksten, om øget medindflydelse for lønmodtagerne og om øget kapitaldannelse bestemt til udvikling af dansk erhvervsliv.

Jeg vil gerne føje til, at forslaget gør ikke krav på at indebære endelige patentløsninger på disse komplicerede problemer, men det er et udtryk for regeringens vilje til handling og vilje til at afløse de mange skitser og tanker med forhandlinger om et konkret forslag om medejendomsret, medindflydelse og større kapitaldannelse, et forslag, der sigter på at realisere disse mål i indbyrdes sammenhæng.

Jeg skal kort beskrive den ordning, som foreslås:

Forslaget bygger på tilvejebringelsen af en lønmodtagerkapital, som skal administreres i fællesskab, men som samtidig skal være de enkelte lønmodtageres ejendom. Kapitalen fremkommer ved bidrag fra samtlige arbejdsgivere, der beskæftiger lønmodtagere, for hvilke der betales ATP-bidrag. Det offentlige bliver således som arbejdsgiver også omfattet af pligten til at betale bidrag. For det første år, dvs. 1974, skal der efter forslaget betales 1/2 pct. af den samlede lønsom, altså A-indkomst, som disse arbejdsgivere udbetaler. I de følgende år skal bidraget stige med 1/2 pct. årlig, til det i 1983 udgør 5 pct. af lønsommen. Af administrative grunde er det nødvendigt i hvert fald i de første år, at indbetalingerne af bidrag sker bagud for et år ad gangen, altså første gang i begyndelsen af 1975, og lad mig føje til, at bidragene skal kunne fradrages i virksomhedernes skatteregnskaber.

Hvis man forudsætter en stigning i lønsommen på ca. 9 pct. årlig, vil de samlede bidrag for 1974 udgøre omkring 500 mill. kr. Om 10 år vil der blive tale om samlede bidrag på ca. 10,3 milliarder kr., svarende til 206 milliarder kr. i samlet lønsom. Forholdet er det, at ved at benytte ATP-ordningen og udbetalt A-indkomst som grundlag for bidragsbetalingen undgår man at skulle opbygge en omfattende administration og nye kostbare registre, og det bliver uden større tekniske vanskeligheder muligt at iværksætte ordningen allerede med virkning for året 1974.

ATP-registret anvendes af samme grunde til at afgrænse den lønmodtagerkreds, der får andel i ejendomsretten til den fælles lønmodtagerkapital. Man kan generelt sige, at ordningen vil komme til at omfatte alle lønmodtagere, herunder offentligt ansatte, i aldersgrupperne fra 18 til 67 år. Lønmodta-

[Arbejdsministeren.]

gernes andele vil blive sat i forhold til omfanget af deres beskæftigelse, men vil i øvrigt være lige store, uafhængigt af størrelsen af den enkeltes løn. Normal beskæftigelse — med en rimelig afgrænsning nedad — vil medføre ret til en hel andel. Mindre beskæftigelse vil give ret til en halv andel, medens en meget begrænset beskæftigelse altså efter ATP-lovens principper ikke vil give ret til nogen andel. Med de foreslåede afgrænsninger ville der for året 1971 være blevet tale om 1,3 millioner hele andele og 350.000 halve andele.

Som det fremgår, har vi ved at anvende ATP-ordningen måttet holde lønmodtagere under 18 år uden for ordningen. Vi mener, det må være ønskeligt at få dette ændret, men regeringen har fundet det rigtigt at afstå fra at iværksætte en særlig registrering af disse lønmodtagere, bl. a. fordi vi ønsker nærmere at overveje, hvorvidt ATP-ordningen bør udvides til at omfatte også gruppen 16-18-årige. Og når man frem til — hvad jeg håber — en sådan udvidelse af ATP, vil disse unge uden videre få ret til andel af fællesformuen efter forslagets almindelige regler.

Der skal efter forslaget oprettes en Lønmodtagernes Investerings- og Udbyttefond, som ejes af lønmodtagerne i fællesskab. Fondens skal modtage arbejdsgiverbidragene og på lønmodtagernes vegne forvalte den fælles lønmodtagerkapital, der via fonden skal kanaliseres ud i erhvervslivet. Fondens skal endvidere sørge for, at den enkelte lønmodtager modtager sin andel af fællesformuen i form af såkaldte fondsbeviser, der lyder på navn og angiver størrelsen af andelsbeløbet. Dette andelsbeløb opgøres for hvert kalenderår.

Sammen med fondsbeviset vil den enkelte lønmodtager hvert år fra fonden modtage et kontoudtog, der angiver størrelsen af den pågældendes andel af indtægterne — renter, aktieudbytter m. v. — af den samlede kapital med regulering for realiserede gevinster og eventuelle konstaterede tab. Jeg vil gerne understrege, at fondsbeviserne og de tilskrevne indtægtsandele er lønmodtagernes personlige ejendom. De kan ikke sælges eller pantsættes. Beløbene for det enkelte år er bundet i en 7 års periode, dog er der adgang til indløsning efter det fyldte 67. år, selv om

denne bindingsperiode ikke er udløbet. Ved ejerens død vil fonden udbetale alle indestående beløb.

Der er som nævnt adgang til at få beløbene udbetalt efter 7 års forløb, men lønmodtagerne kan også vælge at lade beløbene blive stående i fonden. Jeg regner med, at mange vil lade deres andele forblive i denne fond ud over den bindingsperiode, som er foreslået.

Og så om skattereglerne: der foretages ikke beskatning ved fondsbevisernes udstedelse eller tilskrivning af indtægtsandele. Når beløbene indløses, beskattes de med en fast sats på 35 pct., medens en frivillig binding i yderligere 5 år, altså ud over de 7 år, bringer beskatningsprocenten ned på 25. Det er meningen, at fonden skal administrere lønmodtagerkapitalens anvendelse. Hovedsigtet er, at kapitalen skal anbringes i erhvervslivet som ansvarlig, som risikovillig kapital og derved være basis for den medindflydelse, som tilsigtes opnået for lønmodtagerne.

Overvejelser af de praktiske og juridiske problemer har imidlertid ført til, at vi i første omgang kun foreslår obligatorisk anbringelse som aktiekapital af to tredjedele af de beløb, der indbetales af aktieselskaber med over 50 ansatte. Aktieselskaber med mellem 20 og 50 ansatte får imidlertid adgang til på tilsvarende måde at lade to tredjedele af bidragene indestå som aktiekapital. Andre private virksomheder med mere end 10 ansatte får adgang til at lade de to tredjedele af bidragene indestå som lån, det samme gælder under visse nærmere betingelser også for statslige og kommunale erhvervsvirksomheder. Må jeg føje til, at den del af lønmodtagerkapitalen, der ikke anbringes efter disse retningslinjer — de såkaldt frie midler — skal af fonden i videst muligt omfang anbringes aktivt i erhvervslivet, dvs. fortrinsvis ved køb af aktier, ved indskud i kommanditselskaber el. lign. Herudover kan fonden bl. a. udlåne midler til investeringsformål, herunder også til investeringer inden for den offentlige sektor.

Det er således kun for en del af midlerne, der sikres en obligatorisk anbringelse som ansvarlig kapital, der kan danne grundlag for medindflydelse i virksomheden. Området dækker imidlertid op imod 3.000 virksomheder med ca. 45 pct. af den samlede lønsum inden for det private erhvervslivs

[Arbejdsministeren.]

område. Samtidig bør det understreges, at lønmodtagernes adgang til medindflydelse ikke er begrænset til dette mere obligatoriske område. Aktiebesiddelsen i virksomheder med 20-50 ansatte vil give de samme muligheder, ligesom lønmodtagerne kan opnå øget medindflydelse gennem vilkår fastsat af fonden i forbindelse med de lån, der ydes direkte af fonden. Når det drejer sig om de statsligt og kommunalt ansatte, er det sådan, at man efter forslaget vil tilstræbe, at de så vidt muligt sikres en medindflydelse svarende til den, der kan opnås for lønmodtagerne i den private sektor. Det, regeringen med denne bestemmelse har i tankerne, er en styrkelse og udvidelse af samarbejdsudvalgsinstitutionen inden for disse områder.

Som det er fremgået af min omtale af fondens virksomhed, vil der blive tale om et meget betydeligt antal af udlån af lønmodtagerkapital. Det er i forslaget forudsat, at administrationen af lånesager i så vidt udstrækning som muligt overlades til banker og sparekasser og andre kapitalformidlende institutioner. Det er i øvrigt tilstræbt at give fonden stor frihed med hensyn til ordningens administration, og dette skal bl. a. ses som baggrund for, at der ikke er udarbejdet udkast til en række bestemmelser, som arbejdsministeren efter forslaget får bemyndigelse til at fastsætte. Det er fundet mest hensigtsmæssigt først at udarbejde disse regler, når det kan ske i samarbejde med fondens ledelse.

Om denne ledelse vil jeg gerne sige, at den skal efter forslaget bestå af et repræsentantskab, temmelig stort, på 60 medlemmer, en bestyrelse på 10 medlemmer samt en direktion.

Repræsentantskab og bestyrelse foreslås sammensat således, at $\frac{3}{5}$ repræsenterer lønmodtagerne, og $\frac{2}{5}$ repræsenterer det offentlige. Med hensyn til lønmodtagerrepræsentationens sammensætning vil jeg gerne understrege, at regeringen har fundet det rimeligt at tilstræbe, at så mange organisationer som overhovedet muligt bliver repræsenteret; vi mener, at det må være rimeligt i en ordning af denne karakter.

Endelig skal jeg nævne, at af hensyn til de betydelige samfundsøkonomiske interesser, der er knyttet til fonden, er det foreslå-

et, at folketinget gennem et tilsynsråd får direkte adgang til at følge fondens virksomhed.

Ser man på, hvad der opnås for lønmodtagerne ved det foreslåede system, må det for det første understreges, at en del af kapitaltilvæksten i samfundet altså fremtidig vil tilfalde lønmodtagerne til forskel fra den nuværende situation, hvor hele tilvæksten tilfalder de nuværende ejere. For det andet betyder det, at lønmodtagerne på den enkelte virksomhed i fællesskab skal udøve den indflydelse, der er knyttet til de aktier, som fonden erhverver i deres virksomhed, eller som opnås i forbindelse med udlån af fondens midler. I takt med, at fondens aktiebeholdning vokser, får lønmodtagerne således på normal måde en stigende indflydelse på generalforsamlingerne i de pågældende selskaber. Det vil altså afhænge af forholdene i det enkelte selskab, hvornår og i hvilket omfang der på grundlag af lønmodtagerkapitalen vil kunne vælges lønmodtagerrepræsentanter som bestyrelsesmedlemmer.

Spørgsmålet om denne lønmodtagerrepræsentation i bestyrelsen skal imidlertid ses i sammenhæng med de nye regler i forslaget til lov om aktieselskaber. Ifølge disse bestemmelser sikres der i selskaber med over 50 beskæftigede umiddelbart i kraft af ansættelsesforholdet lønmodtagerne en ret til at lade sig repræsentere ved 2 bestyrelsesmedlemmer.

De mindre selskaber med mellem 20 og 50 ansatte har som nævnt adgang til at lade $\frac{2}{3}$ af arbejdsgiverbidraget indestå som aktiekapital. Det er en betingelse for denne adgang, at lønmodtagerne får en umiddelbar repræsentation i bestyrelsen efter reglerne i forslaget til lov om aktieselskaber. Når de ansatte i kraft af lønmodtagerkapitalens størrelse på generalforsamlingen får valgt 2 eller flere bestyrelsesmedlemmer, erstatter disse valgte medlemmer de nævnte umiddelbart opnåede repræsentanter i bestyrelsen. Der bliver således gennem forslaget i ganske betydeligt omfang åbnet mulighed for, at lønmodtagerne kan få medindflydelse på forholdene i den virksomhed, hvor de er ansat.

Jeg mener imidlertid ikke, at det alene er lønmodtagerne, der kommer til at nyde godt af gennemførelsen af dette forslag omkring økonomisk demokrati. Jeg er personlig over-

[Arbejdsministeren.]

bevist om, at det samtidig vil komme til at virke som en saltvandsindsprøjtning for dansk erhvervsliv dels gennem den meget betydelige opsparing, der finder sted i fonden, og som direkte kommer erhvervslivet til gode, dels i form af en frigørelse af en produktivitetsreserve, som ligger i lønmodtagernes faglige viden og erfaring, og som hidtil ikke er blevet nyttiggjort, fordi lønmodtagerne stort set er blevet holdt uden for beslutningsprocessen i virksomhederne.

Efter denne omtale af de væsentligste træk i forslaget skal jeg kort knytte nogle generelle bemærkninger til forslaget og til den debat om økonomisk demokrati, som vi har oplevet ikke mindst i de seneste måneder.

Det er vel sjældent, at et lovforslag er blevet kommenteret så flittigt, før det overhovedet kom til eksistens, som netop dette. Forholdet er jo det, at dette ukendte forslag ikke blot har givet anledning til, skal vi sige behændig opinionsundersøgelse, det har faktisk allerede næsten været til behandling her i tinget.

Der har været talt og skrevet om socialisering i forbindelse med dette forslag, og lad mig understrege at det er der ikke grundlag for. Et rigtigt, at vi med forslaget vil indlede en omdannelse af samfundets struktur, men forslaget er ikke udtryk for noget ønske om socialisering. Det er ikke et forslag om lønmodtagernes overtagelse af erhvervslivet, men et forslag, der tilstræber en ligevægt i ejerforhold og indflydelse mellem den traditionelle kapital og lønmodtagerne. Vi mener, at lønmodtagerne skal opnå den ejendomsret til kapitalvæksten og dermed den indflydelse, som naturligt må tilkomme dem i kraft af den arbejdsindsats, de yder i hver enkelt virksomhed.

Der har været rejst kritik af, at det offentlige som arbejdsgiver kommer med i denne ordning. Jeg mener ikke, at denne kritik er rimelig. De offentligt ansatte deltager lige så vel som lønmodtagerne inden for andre områder i servicefag osv., i den sam-

lede produktionsproces på lige fod med andre lønmodtagere, og jeg mener derfor, det offentlige som arbejdsgiver bør deltage i opbygningen af det økonomiske demokrati.

Vender vi os fra målsætningen til de midler, som forslaget tager i anvendelse, vil jeg gerne give udtryk for regeringens vilje til i en positiv ånd at deltage i forhandlingerne om forslag til mulige forbedringer eller forenklinger af denne ordning. Jeg vil i den forbindelse gerne sige, at regeringen i princippet finder, at f. eks. overskudsdeling principielt også kan være et rigtigt middel at anvende til tilvejebringelse af lønmodtagerkapitalen. Vi har derfor i dette forslag forpligtet os til nærmere at overveje og undersøge mulighederne for senere at kombinere ordningen med en overskudsdelingsordning, men forholdet er altså det, at overskudsdelingsproblematikken er meget kompliceret, og hele dette problemkompleks må belyses nærmere, før det kan afgøres, om denne metode kan anvendes i praksis. Kommer vi efter disse undersøgelser til det resultat, at det kan lade sig gøre, skulle der til gengæld ikke være større tekniske vanskeligheder forbundet med at indpasse en overskudsdeling i det foreslåede system.

Den foreslåede ordning skulle kunne udløse en tendens til et forstærket tempo i virksomhedernes investeringer. I forbindelse med samtidig muliggjorte rationaliseringer vil denne udvikling medføre en øget produktivitetsstigning og dermed ikke blot en forbedring af den konkurrencemæssige stilling, men også forøgede muligheder for at forbedre miljøet på arbejdspladserne.

Det er regeringens forventning, at erhvervslivet vil tage positivt imod disse muligheder for øget kapitaltilførsel. Den kapital, som vil tilflyde erhvervslivet, bliver nemlig af en ganske betragtelig størrelsesorden.

I denne forbindelse vil jeg pege på, at regeringen med baggrund i erhvervslivets positive indstilling til principperne om nærdemokrati nærer tillid til, at erhvervslivet og de, der finansierer erhvervslivet, vil medvirke til, at lønmodtagerne i den enkelte

[Arbejdsministeren.]

virksomhed får en medindflydelse, som står i rimeligt forhold til den kapital, der placeres i virksomhederne.

Jeg vil gerne for en ordens skyld føje til, at skulle forventningerne om en positiv holdning fra erhvervslivets side blive skuffet, og skulle der oven i købet blive tale om forsøg på, at man vil omgå reglerne eller unddrage sig deres virkning, så er det klart, at da må regeringen forbeholde sig sin stilling. Skulle vi f. eks. mod forventning komme ud for, at man ved selskabsretlige transaktioner, ved aktionæraftaler, ved indførelse eller udnyttelse af stemmeretsbegrænsninger el. lign. blive forsøgt direkte at modvirke hensigten med forslaget, vil regeringen naturligvis se sig nødsaget til at bremse sådanne bestræbelser, om nødvendigt med ny lovgivning, men jeg tror ikke, der bliver behov for det.

Må jeg til slut sige, at regeringen betragter dette forslag som et naturligt led i den udvikling i det danske samfund, som i de senere år har ført til en nyvurdering af lønmodtagernes stilling. Det er blevet erkendt, at lønmodtageren i kraft af sin indsats må have krav på at blive betraget som en ligeberettiget partner, en medarbejder, der må have indflydelse på sin arbejdsplads, og som bør have del i ejendomsretten til den kapitaltilvækst, som jo er resultatet af den fælles indsats. Lovforslaget om lønmodtagernes medejendomsret og de forslag til nye regler om medarbejderrepræsentation i selskaber af forskellig art, som indeholdes i de i dag fremsatte lovforslag, betyder en væsentlig videreførelse af denne demokratiseringsproces, ikke en videreførelse i et stort spring, men skridt for skridt efter en ordning, der sættes i gang i et synes jeg behersket tempo. Alle parter, lønmodtagerne, erhvervslivet og det offentlige kan få tid til at vænne sig til at bruge dette nye redskab og til at indhøste erfaringer.

Det er som nævnt regeringens forventning, at alle folketingets partier gennem positive og konstruktive forhandlinger om dette forslag vil medvirke til at give lønmodtagerne en tidssvarende placering gennem en ordning, der samtidig vil være til gavn for det danske erhvervsliv, og som i øvrigt efter vor opfattelse vil være til gavn for hele samfundet.

Formanden: Eksemplarer af det nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Stæhr Johansen* til statsministeren:

„Er kirkeministerens udtalelser om den amerikanske præsident — fremsat på Vietnam-69-mødet i København lørdag aften og refereret bl. a. i tv-avisen — dækkende for regeringens indstilling?“

(Spm. nr. 105).

Skriftlig begrundelse.

Jeg ved, at mange har følt sig stødt over den måde, kirkeministerens omtalte den amerikanske præsident på, og også over, at det øjensynlig blev påstået, at præsidenten kun havde foretaget en optrapning af krigen. Jeg mener, det er rimeligt at give statsministeren anledning til at tage afstand fra de fremsatte udtalelser.

Stæhr Johansen: Som det fremgår af motiveringen for mit spørgsmål, er det særlig et bestemt afsnit af kirkeministerens tale på Vietnam-69-mødet, der har fået mig til at stille dette spørgsmål, fordi ministeren i talen karakteriserer Amerikas statsoverhoved som „en mand, der gennem 4 lange år har haft det i sin magt at gøre ende på vanviddet, og som i den samme periode kun har forstærket krigen og tragedierne.“

Mit spørgsmål går derfor ud på, om regeringen virkelig er enig i denne bedømmelse af et fremmed statsoverhoved, som netop har ført sit land til våbenhvile i den omtalte konflikt; jeg håber, at statsministeren kan dementere dette.

Statsministeren (Anker Jørgensen): Kirkeministerens tale den 20. januar 1973 var jo båret af harme og forargelse over for krigen som sådan. Ministeren gav her udtryk for følelser, der havde genklang over hele landet, ja, over hele den vestlige verden. Man må også huske, at baggrunden for kirkeministerens tale var de voldsomme bombardementer, som fandt sted af Hanoi og Haiphong. Den blev holdt på et tidspunkt, hvor der stadig var bombardementer i gang.

[Statsministeren.]

Udenrigsminister K. B. Andersen sagde her i folketinget den 10. januar 1972 i besvarelse af et spørgsmål fra hr. Knud Østergaard om disse bombardementer følgende:

„Der har simpelt hen ikke tidligere i verdenshistorien inden for et så kort tidsrum på et tilsvarende begrænset område været gennemført bombardementer med en så voldsom sprængkraft.“

Dette var altså baggrunden. I slutningen af sin tale sagde kirkeministeren, at hvis Vietnam kan komme til at stå for fremtiden som et rædselsmonument over krigsvanviddet, så kan der måske i sidste ende komme en dråbe mening i dette afsind.

Jeg tror, der er mange, der er enige i den betragtning, som kirkeministeren her gav udtryk for, og jeg benytter lejligheden til at udtale håbet om, at dette må blive den lære, som vi verden over drager af denne krig.

Begivenhederne rider imidlertid hurtigt, og i dette tilfælde heldigvis. Krigen er nu endelig blevet afløst af en våbenhvile, en våbenhvile, som desværre endnu ikke er lig med fred.

Den danske regerings holdning til Vietnam-konflikten har hele tiden været klar: denne konflikt kunne kun løses ved politiske midler og ikke ved militære. Regeringens indstilling til genoptagelsen af bombardementerne i december 1972 turde også være velkendt; vi udtalte dengang vor fordømmelse. Dette er i dag fortid. Jeg håber ikke, tragedierne vil gentage sig.

Ved besvarelsen af hr. Stæhr Johansens spørgsmål vil jeg derfor benytte lejligheden til at se fremad og udtale glæde og håb om, at våbenstilstanden vil blive effektiv. Der er trods alt også grund til at udtrykke respekt for den forsoningsvilje, som konfliktens parter nu har lagt for dagen ved at nå til enighed om våbenhvile.

Jeg vil endelig udtale vort ønske om, at alle parter vil erkende og leve op til deres ansvar for, at våbenhvilen overholdes og leder til en varig fred.

Stæhr Johansen: Jeg takker statsministeren for svaret, men jeg må jo sige, at det var ikke en direkte stillingtagen til kirkeministerens tale, hvori der i modsætning til statsministeren blev taget en klar stilling for Nordvietnam mod Sydvietnam, og under-

streget, at præsident Nixon var den, der kunne gøre ende på vanviddet, men ikke havde gjort det.

Jeg vil blot gøre opmærksom på, at allerede på det tidspunkt, da de omtalte bombardementer fandt sted, hvoraf de fleste var i Sydvietnam, fordi Hanoi som den, der er aggressionsmagten, har langt flere tropper i Sydvietnam og der ingen sydvietnamesiske tropper er i Nordvietnam, havde USA gennemført en tilbagetrækning af 500.000 soldater. Og så hvad vanviddet angår, vil jeg gerne minde om, at den tidligere udenrigsminister, hr. Per Hækkerup, ved den store debat, der var om det samme spørgsmål i 1965, sagde, at hvis man tænkte sig, at USA uden at have sikret sig imod, at andre trængte ind i området, øjeblikkelig eller i løbet af meget kort tid trak sine tropper tilbage fra Vietnam, måtte man se i øjnene, at Sydvietnam ikke ville blive en fri og uafhængig stat, men en stat, der de facto blev behersket umiddelbart fra Hanoi og i høj grad fra Peking, og han fortsatte, at hvis denne udvikling får lov til at foregå, rykker den tredje verdenskrig foruroligende nær. Det var udenrigsministeren i ministeriet Krag's vurdering i 1965, da der var tale om det samme.

Nu har man fra præsident Nixons side fået gennemført en våbenhvile, men også med ansvaret for den 21 millioner store befolkning, som ikke ønsker at komme under Nordvietnam, og så betragter man det, som om han alene har ansvaret for vanviddet, selv om det formentlig er ham, der gennem rejser til Kina og Moskva har kunnet gennemføre den våbenhvile, som jeg er helt enig med statsministeren i, at vi skal glæde os over i fremtiden og håbe kan bestå. Men derfor mener jeg også, at man må fordømme, at en kirkeminister, medlem af en regering, fremsætter så ensidige og så ukorrekte oplysninger, som vedkommende minister gjorde. Jeg synes ikke, man kan tillade, at en minister i en regering, som er en regering også for alle os andre, udadtil viser for det første et ukendskab, men også en partiskhed, som åbenbart slet ikke kender grænser.

Ulla Worm: Jeg vil gerne rette et spørgsmål til statsministeren. Kirkeministeren sagde i sin udtalelse, at når vi som en af verdens rigeste nationer kan diskutere rig-

[Ulla Worm.]

tigheden af at yde sølle 5 mill. kr. til ofrene efter et af de uhyggeligste bombardementer, verden har oplevet, er det vel næppe for stærkt at bruge ord som afstumpethed. Vil det sige, at regeringen vil beskylde alle de borgere, der har reageret mod dette og bl. a. i mange læserbreve skrevet om, at de 5 mill. kr. skulle have været delt mellem Nord- og Sydvietnam, for afstumpethed, bl. a. også alle de folketingsmedlemmer, der har talt imod disse 5 mill. kr. alene til Nordvietnam?

Jeg vil gerne høre statsministerens udtalelser herom.

Statsministeren (Anker Jørgensen): Til hr. Stæhr Johansen vil jeg gerne sige, at jeg håber, han er enig med mig i, at det er godt, at dette vanvid nu endelig er ophørt, i hvert fald ophørt under direkte medvirken af USA. Jeg håber også, at hr. Stæhr Johansen er enig i den opfattelse, at det er godt, ja, en simpel forudsætning, at også USA har medvirket til denne våbenhvile. Jeg mener også, at det bedste, der kan ske, er, at parterne selv søger at løse deres problemer uden indblanding udefra.

Til fru Ulla Worm vil jeg sige, at de 5 mill. kr., som regeringen har bevilget til Nordvietnam, er bevilget til Nordvietnam netop på grund af disse, som jeg før sagde, i verdenshistorien mest omfattende bombardementer. Det er disse bombardementer og det enorme behov for hjælp, der i særlig grad opstod dér, der gjorde det nødvendigt som et supplement til den hjælp, der i øvrigt er ydet både til nord og syd, at yde 5 mill. kr. til disse særlig hårdt ramte områder.

Stæhr Johansen: Statsministeren svarede jo ikke på fru Ulla Worms spørgsmål, om man også mente, at de partier, der syntes, at man skulle dele denne hjælp, var afstumpede, om statsministeren vil opretholde den betegnelse om de partier, der mente, at de 5 mill. kr. skulle have været delt mellem begge de krigsførende parter, at de er afstumpede.

Men når dette er sagt, vil jeg sige til statsministeren, at jeg er 100 pct. enig med ham i, at vi må ønske, at vi kan få denne krig afsluttet, jeg er enig i, at enhver krig er vanvid, også denne. Men jeg er ikke enig i, at et medlem af en dansk regering kan

komme med nogle udtalelser, der viser et fuldstændigt ukendskab, jeg tør næsten sige Danmarksrekord i ukendskab til udenrigspolitik. Når hun taler som dansk regeringsmedlem, så bør hun i hvert fald kende væsentligt mere til de problemer, som hun stiller op. Jeg ville ønske, at hun havde bare en tiendedel af det kendskab til udenrigspolitik, som økonomi- og budgetministeren har efter de udtalelser, han kom med, da han var udenrigsminister. Han kunne på en helt anden måde give udtryk for upartiskhed, hvad hun overhovedet ikke gjorde.

Hun angreb præsident Nixon, som om ansvaret alene var hans, og så er kendsgerningen dog den, at det var Kennedy, der ud fra de traktater, man havde sluttet fra Amerikas side, begyndte krigen for at hjælpe et land, der blev overfaldet af et andet land, og dernæst var det Johnson, der udvidede den, fordi man fra anden side trak så mange tropper til for at ramme det lille land Sydvietnam. Men det var den person, som kirkeministeren angriber, præsident Nixon, der gennem sine forhandlinger både med Kina og Rusland, var i stand til at beskytte Sydvietnams 21 millioner mennesker, og det var ham, der afsluttede krigen. Hvorfor så skabe et sådant billede af et fremmed statsoverhoved? Efter min opfattelse burde det få konsekvenser for kirkeministeren.

Statsministeren (Anker Jørgensen): Hr. Stæhr Johansen spørger, om jeg vil tage afstand fra udtalelser, som kirkeministeren er kommet med, og så fremdrages det bl. a., at kirkeministeren skulle have givet udtryk for en undervurdering af mennesker, som havde en anden vurdering af ydelsen af de 5 mill. kr. Jeg må sige, at det er at stille store krav til en statsminister, at han skal vurdere alle de udtalelser om og vurderinger af andre mennesker, som måtte komme fra en kirkeminister eller en anden minister. Det har intet med selve sagen at gøre.

Jeg synes også, denne sag er for stor og for vigtig til at blive så spidsfindigt behandlet som i spørgsmålet fra hr. Stæhr Johansen.

Så siger hr. Stæhr Johansen, at kirkeministerens kendskab til Vietnamproblemerne åbenbart ikke er særlig dybtgående. Det er mit indtryk, at hr. Stæhr Johansens kend-

[Statsministeren.]

skab heller ikke er særlig dybtgående, når han meget unuanceret fortæller, at aggressoren er alene Nordvietnam. Jeg tror, det er en historisk fejlvurdering, og jeg mener i hvert fald, det er udtryk for et ikke særlig dybtgående kendskab til de faktiske forhold.

Ninn-Hansen: Statsministeren er kendt for altid at udtale sig meget klart, og det gjorde han også ved denne lejlighed, måske med lidt omskrivning. Men statsministerens udtalelser om kirkeministerens anvendelse af ordet afstumpethed om os andre kunne kun opfattes som en kraftig afstandtagen fra kirkeministerens udtalelser, og det vil jeg gerne takke statsministeren for.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Poul Hartling* til statsministeren:

„Vil statsministeren oplyse, hvilke planer regeringen har med hensyn til hjælp til det islandske folk i anledning af vulkankatastrofen?“

(Spm. nr. 111).

Skriftlig begrundelse.

I anledning af naturkatastrofer rundt om på jorden har den danske stat mange gange ydet økonomisk, teknisk og anden hjælp. Det forekommer derfor nok det danske folk lidt uforståeligt, at der ikke offentliggøres hjælpeplaner af nogen art, når et af de nordiske broderfolk, det islandske, rammes af en stor naturkatastrofe. Heldigvis har katastrofen hidtil ikke medført tab af menneskeliv, men for det islandske samfund er de økonomiske tab forholdsmæssigt meget store og kan næppe bæres af det islandske folk alene.

Poul Hartling: Lykkeligvis har naturkatastrofen i Island ikke medført tab af menneskeliv, men de materielle tab er så store, at det har medført og vil medføre betydelige økonomiske vanskeligheder for det islandske folk.

Vi i Danmark lever med i disse ting, og der er hos den danske befolkning en stor trang til at række en hjælpende hånd, men det må være regeringens sag at lægge tingene til rette for et sådant hjælpearbejde.

Jeg har forstået, at både kommuner, Foreningen Norden og adskillige private er parate til at sætte ind, men jeg har med mit spørgsmål dels villet give statsministeren en anledning til offentligt at fremsætte en udtalelse om regeringens hensigter, dels gerne villet sætte lidt gang i tingene.

Statsministeren (Anker Jørgensen): Jeg vil gerne takke hr. Poul Hartling, fordi han har stillet dette spørgsmål. Det giver anledning til at gøre nogle bemærkninger fra regeringens side til sagen.

Som bekendt har udenrigsminister K. B. Andersen som fungerende statsminister allerede den 24. ds. givet udtryk for Danmarks medfølelse over for Island i anledning af den frygtelige naturkatastrofe på øen Heymaey og i denne forbindelse gav vi tilsagn om, at Danmark ville drøfte med Island, hvorledes vi kan bidrage til at hjælpe landet i anledning af de store tab, vulkanudbruddet har medført. Island har takket for dette tilsagn, som man gerne vil drøfte, så snart det er praktisk muligt.

Det er i øjeblikket vanskeligt at overskue det islandske behov og dermed opnå en klar forestilling om det omfang, den danske hjælp bør have, men det er sandsynligt, at det vil vise sig at gå ud over de eksisterende bevillingsmæssige rammer for ekstraordinær humanitær hjælp. Regeringen vil være indstillet på at tage spørgsmålet op med de bevilgende myndigheder, når den fornødne oversigt foreligger.

Vi vil gerne samordne vor indsats med de øvrige nordiske landes, og vi vil herfra medvirke til en sådan koordination snarest muligt. Det er derfor med stor glæde, at jeg fra hr. Stetter har modtaget underretning om, at medlemmer af Nordisk Råds præsidium hver for sig har rettet henvendelse til de nordiske regeringer om spørgsmålet.

Jeg kan tilsige den danske regerings fulde beredvillighed til at tage spørgsmålet op om en fællesnordisk hjælpeaktion for Island. Jeg vil gerne benytte den først givne lejlighed, og jeg kan derfor på regeringens vegne fuldt ud tilslutte mig forslaget om et møde mellem de nordiske statsministre og Nordisk Råds præsidium, når rådets 21. session indledes i Oslo den 17. februar i år.

Jeg kan i øvrigt også meddele, at vi i dag har været i kontakt med den svenske rege-

[Statsministeren.]

ring. Når det specielt er den svenske regering, er det, fordi sagen i øjeblikket drøftes i den svenske rigsdag. Der har her været antydet visse muligheder for løsninger, som vi altså vil vende tilbage til i en forhandling på nordisk plan.

Jeg har også fået at vide, at de fire nordiske landes parlamentarikere på den interparlamentariske konference i Helsingfors i et telegram til altingets formand for det første har udtrykt medfølelse, men også har givet et løfte om, at de nordiske parlamentarikere ville støtte en hjælpeaktion over for Island. Der er grund til at tro, at der er meget stor forståelse for denne sag og meget stor villighed til at hjælpe økonomisk, og jeg tror, det vil blive løst på nordisk basis.

Poul Hartling: Jeg takker statsministeren for svaret. Det var jo positivt og klart positivt. Det var måske ikke så forfærdelig konkret, hvis man kunne gå det efter i sømme, men jeg forstår, at man er ved at komme i gang og oven i købet i dag har været i kontakt med Sveriges regering. Det er en rigtig ting at komme i gang med, vil jeg gerne understrege, og det er jo ikke noget nyt, at statsministre rækker hånd til støttearbejde og opfordrer befolkningen til at give et bidrag. Her er en situation, hvor det er påkrævet. Her er en katastrofe, som har ramt en nær og kær nabo. Her er en opgave, som vi må være med til at løse.

Jeg forstod, at statsministeren også lagde vægt på, at parlamentarikerne i Helsingfors, hvoraf vi har 4 repræsentanter her fra folketinget, havde sagt, at de var parate til at støtte en hjælpeaktion. Det er naturligvis vigtigt, men nu ved regeringen altså også, at den her i salen — det kan den bl. a. vide ud fra mine udtalelser — ikke vil savne politisk dækning, og det er slet ikke uden interesse for en regering at vide, at den har politisk dækning for sine sager.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Nathalie Lind* til indenrigsministeren:

„Hvilke initiativer vil ministeren tage for at sikre, at læger kan få den uddannelse, der er lovens forudsætning for, at de kan gå ud i almen praksis?“

(Spm. nr. 106).

Skriftlig begrundelse.

Den 16. november 1971 fremsatte jeg som ordfører for mit parti et forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et institut for almen medicin. Baggrunden herfor var ønsket om at skabe en øget tilgang til almen praksis, hvortil nettotilgangen i de foregående 10 år kun havde været på 14 praktiserende læger.

Forslaget mødte bred forståelse her i tinget, og i en beretning afgivet af et enigt folketingsudvalg den 30. maj 1972 udtaltes det, at institut for almen medicin er forudsætningen for, at de forventninger, folketinget stiller til ikrafttræden af loven om offentlig sygesikring, kan opfyldes.

En ny lærestol i almen medicin er nu som følge af dette initiativ blevet opslået til besættelse snarest, men desværre viser det sig, at der er andre og fuldt så stærke hindringer for tilgangen til almen praksis.

Et af socialministeriet i september 1971 nedsat udvalg, Wechselmann-udvalget, har i december 1972 afgivet en betænkning, der endnu ikke er kommet folketinget i hænde, men af dagspressen fremgår, at man her har beregnet, at det i de kommende år vil være nødvendigt at udvide antallet af praktiserende læger fra 2.000 til 3.500. Ifølge lægeloven er det en betingelse for at virke som praktiserende læge, at pågældende inden for en række specialer har gennemgået en klinisk uddannelse på 24 måneder. Ved oprettelse af såkaldte rotationsstillinger, hvor hospitaler arrangerer en rotation mellem de relevante afdelinger, skulle der være mulighed for at afvikle den 24 måneders uddannelse fortløbende inden for et rimeligt tidsrum. I dag findes imidlertid kun 50 rotationsstillinger, følgelig vil det på denne måde tage ca. 30 år at få den fornødne forøgelse af antallet af praktiserende læger.

Derfor vil jeg spørge ministeren, hvilke initiativer han vil tage for at øge mulighederne for at forøge antallet af praktiserende læger. Trods såvel folketingets som befolkningens interesse i en positiv løsning af dette spørgsmål er den kliniske uddannelse i dens nuværende form en flaskehals, som stopper al udvikling på området, og som forhindrer den rette løsning af de sundhedsmæssige, økonomiske og social-medicinske problemer, vi alle ved trænger sig på.

Nathalie Lind: Efter at jeg stillede mit spørgsmål til indenrigsministeren, har jeg i dagspressen set, at amtsrådsforeningen nu vil opfordre sygehusene til at etablere flere rotationsstillinger, således at den 24 måneders uddannelse, der er betingelsen for, at en medicinsk kandidat kan arbejde som praktiserende læge, kan blive afviklet inden for en rimelig tid. Jeg har også noteret mig — jeg tror, det var i går, det stod i avisen — at de vanskeligheder, der havde været med hensyn til aftjening af værnepligten inden for denne 24 måneders tid, indtil videre skulle være klareret. Så langt så godt. Men problemet med hensyn til at skaffe flere læger ud i almen praksis er så stort, at jeg håber, ministeren her kan oplyse folketinget om, hvilke initiativer han vil tage, for at der virkelig kan komme gang i denne udvikling. Vi ved jo, at der fra 1975 vil være brug for hvert år at få 300 nye læger ud i praksis.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Fru Nathalie Lind har allerede gjort opmærksom på, at hun er klar over, at amtsrådsforeningen har rettet henvendelse til samtlige amtsråd om at skaffe flere rotationsstillinger, og at forsvarsministeren i forbindelse med spørgsmålet om værnepligten har fået indført en ordning, der ikke skulle hindre lægerne i at gå ind i rotationsstillinger.

Samtidig kan jeg yderligere oplyse over for den ærede spørger, at man i 1967 forkortede det lægevidenskabelige studium under den forudsætning, at studiet blev efterfulgt af en videreuddannelse, som skulle tilrettelægges af indenrigsministeren efter samråd med undervisningsministeren.

Det er rigtigt, at ministeren har en bemyndigelse til at pålægge sygehusene at tage læger, men det er lige så rigtigt, at indenrigsministeriet hele tiden har ønsket, at amtsrådsforeningen og de andre involverede parter, lægeforeningen osv., skulle klare dette problem uden indblanding fra indenrigsministerens side.

Når amtsrådsforeningen nu har rettet denne henvendelse til amtsrådene, synes jeg, at vi lige skal se, hvilket resultat man får af denne henvendelse, som er alvorligt ment. Jeg mener ikke, at man på nuværende

tidspunkt skal bruge en bemyndigelse til at pålægge nogen noget, som man på forhånd ved at de pågældende gerne vil igennem med.

Spørgeren gør opmærksom på det betydelige misforhold mellem det nuværende antal rotationsstillinger og den ønskelige kapacitet, hvis en passende stor del af de nye læger skal uddannes til almen praksis. Problemet er dog ikke kun et spørgsmål om uddannelse til almen praksis. Med henved 700 nye læger om året er der under alle omstændigheder en meget stor del af samtlige stillinger for underordnede læger på sygehusene, som vil blive optaget af de yngste årgange, hvis man vil være sikker på, at de alle får en videreuddannelse på sygehusene.

Sundhedsstyrelsen har derfor i nogen tid overvejet, hvordan man på bedst mulig måde udnytter sygehusenes uddannelseskapacitet for læger under uddannelse til såvel praktiserende læger som speciallæger — der skal være plads til begge parter — og jeg kan sige til den ærede spørger, at jeg vil følge spørgsmålet meget nøje, men jeg vil lige se reaktionen på den henvendelse, man har rettet til sygehusene, se, i hvilken udstrækning der bliver oprettet rotationsstillinger, og så vil jeg komme tilbage til spørgsmålet.

Nathalie Lind: Jeg vil takke ministeren ikke mindst for den sidste oplysning, at ministeren nøje vil følge denne sag. Ministeren har jo her to muligheder: enten at beslægtlægge visse stillinger efter lægelovens § 2, stk. 6, eller at dispensere fra de gældende regler om 24 måneders uddannelse. Hvis det viser sig, hvad jeg er bange for, at man ikke hurtigt nok kan få tilstrækkelige rotationsstillinger, håber jeg, at ministeren også vil overveje den anden udvej, for jeg har indtryk af, at man er ret streng, ret stiv, i sin vurdering af, hvordan de 24 måneder skal anvendes. Jeg kan blot nævne én ting — vi skal ikke gå i detaljer — at efter hvad jeg ved, stiller man krav om 3 måneder i psykiatri på en hospitalsafdeling, men man har i virkeligheden slet ikke kapacitet til at klare dette, og det var måske værd at overveje, om det absolut skal være en klinisk afdeling; man kunne vel gå ind på daghospitaler eller andre steder. Jeg synes, det er uhyre vig-

[Nathalie Lind.]

tigt, at alle de stopklodser, som forhindrer en udbygning af almen praksis, bliver fjernet.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Lige så lidt som den ærede spørger er jeg specialist i lægevidenskab, men jeg vil godt gøre opmærksom på, at sundhedsstyrelsen har en dispensationsmulighed, og at den er anvendt i ret udstrakt grad. Dette spørgsmål kan nok give anledning til, at sundhedsstyrelsen kigger nærmere på spørgsmålet, og som sagt er jeg parat til at følge det meget nøje.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Simonsen* til forsvarsministeren:

„Hvilke planer har ministeren for flådestation Korsørs fremtid?“
(Spm. nr. 107).

Forsvarsministeren (Kjeld Olesen): I besvarelsen af spørgsmålet om, hvilke planer vi har for flådestation Korsør, vil det ikke være rigtigt at betragte flådestation Korsørs fremtid isoleret. Man må nødvendigvis anskue søværnets støttefunktioner, herunder samtlige flådestationer, under ét. Det var også det, der fandt sted, da kontroludvalget for søværnets materielkommando i november måned sidste år blev anmodet om at vurdere det fremtidige behov og organisation for flådestationerne og så fremsætte forslag herom.

Baggrunden for iværksættelsen af denne undersøgelse, hvorom forsvarsudvalget er blevet underrettet, har i første række været den skete stærke reduktion af forsvarsbudgettet. På grundlag af en af forsvarskommandoen foretaget operativ og beredskabsmæssig vurdering og andre bidrag har kontroludvalget nu udarbejdet et principforslag til søværnets fremtidige flådestationeringsordning. Forslaget indeholder en omlægning af søværnets støttefunktioner, herunder en neddæmpning af visse flådestationsaktiviteter. Det nærmere indhold af forslaget går ud på, at flådestation København for fremtiden kun anvendes som base for flådens skibe under kommando med de dertil hørende stations-, forsynings- og reparationsmæssige

aktiviteter, ligesom hovedeftersynene af elektronisk materiel vil foregå her.

Flådestation Frederikshavn vil blive anvendt som base for flådens oplagte skibe, ligesom den skal udføre de hertil hørende stations-, forsynings- og vedligeholdelsesmæssige arbejder. Hovedeftersyn af mekanisk våbenmateriel udføres ligeledes her.

På flådestation Korsør vil aktiviteten blive neddæmpet, således at flådestationen i fremtiden kun anvendes som anløbshavn med visse forsyningsfaciliteter.

Forslaget indebærer en på det nuværende grundlag anslået reduktion af antallet af medarbejdere på ca. 450, jeg sætter streg under ordet cirka. Den største reduktion finder sted i København, men også Korsør reduceres, hvorimod der i Frederikshavn vil blive tale om en forøgelse.

I forbindelse med udflytning af de tekniske tjenester fra København er der i Korsør investeret ca. 2,5 mill. kr. i depot- og værkstedsbygninger. Der vil således være en ledig kapacitet, som det vil være hensigtsmæssigt at søge udnyttet af andre statsinstitutioner.

Jeg ser i forslaget en mulighed for en rationel udnyttelse af søværnets støttefunktioner og den bedst mulige anvendelse af de forhåndenværende midler, idet søværnet kun vil have væsentlige driftsøkonomiske udgifter til to flådestationer i stedet for som hidtil tre.

Som nævnt betyder forslaget endvidere en begrænsning af den nuværende aktivitet på Holmen samt tilførsel af yderligere aktiviteter til Frederikshavnsområdet.

Jeg kan endelig oplyse, at de berørte personelorganisationer, som vi for længst har orienteret, nu vil få lejlighed til at gennemgå og kommentere principforslaget, hvorefter endelig stilling til forslagets gennemførelse vil blive truffet.

Simonsen: Det glæder mig under alle omstændigheder at konstatere, at der endnu ikke er truffet nogen afgørelse, men at ministeren foreløbig henviser til det forslag, der ligger fra udvalgets side.

Jeg synes, der er grund til at pege på, at den udbygning af flådestation Korsør, som har fundet sted igennem de senere år, var resultatet af den beslutning, der blev truffet

[Simonsen.]

i 1969 af KVR-regeringen med støtte fra socialdemokratiet, og derfor har det på mange virket en smule besynderligt, at man pludselig nu fra et udvalgs side har fundet grundlag for ændringer så kort tid efter, når man samtidig tager i betragtning, at de udvidelser, der har fundet sted i Korsør med dog ret betydelige investeringer, først nu står over for muligheden for at blive udnyttet. Det er klart, at denne situation lokalpolitisk spiller en vældig rolle for vurderingen af det samlede projekt.

Jeg har glædet mig over to bemærkninger, når vi skal se det lokalpolitisk, fra ministerens side. Den ene var den, at der kun var tale om en neddæmpning af aktiviteten i Korsør, den anden drejede sig om mulighederne for udnyttelse af den ledige kapacitet af andre statsinstitutioner. Men jeg er da enig med ministeren i, at denne sag ikke kan ses isoleret, om end den egnspolitisk spiller en meget væsentlig rolle. Det er også en forsvarspolitisk sag, en vurdering af flådens situation og fremtid i al almindelighed, og i denne forbindelse vil jeg da gerne sige, at jeg går ud fra — men jeg beder ministeren bekræfte det — at der ikke bliver truffet nogen afgørelse omkring disse anliggender i almindelighed og for flådestation Korsør i særdeleshed uafhængigt af de drøftelser, der finder sted for øjeblikket om forsvarets almindelige organisation, og at der altså ikke bliver tale om at træffe afgørelse fra regeringens side uden om forsvarsudvalget og folketinget, som har været med til at træffe beslutningen i 1969 om den eksisterende planlægning.

Forsvarsministeren (Kjeld Olesen): Det er rigtigt, som hr. Simonsen siger, at der er tale om en investering — jeg nævnte beløbet 2,5 mill. kr. — og det er også rigtigt, at der vel har været en almindelig bred tilslutning til dette. Det, som også lå i min bemærkning, var en stærk antagelse af, at den kapacitet, der ligger i disse investerin-

ger, kan udnyttes af andre institutioner dernede, men jeg vil godt ud fra de bemærkninger, der kom før, sige to væsentlige ting.

Den ene ting er, at det, der er tale om her, er en behandling af, hvad jeg vil betegne som den største sagkundskab inden for området. Det er forsvarskommandoen og andre, der har bidraget med forskellige vurderinger, som alle er indgået i behandlingen, og jeg går ud fra, at der kan være enighed om, at skal der træffes beslutninger, må man i allerhøjeste grad lytte til, hvad sagkundskaben har at sige om en sådan ting.

Den anden ting, jeg gerne vil sige, er ret principiel: initiativet til dette er ikke taget for at stoppe en udflytning, der er startet på et tidligere tidspunkt. Initiativet er taget, fordi der har været forskellige meninger, og fordi der er tale om, at forsvaret er i gang med en besparelsesproces. Vi har det jo meget med at snakke om besparelser herinde, og jeg tror, at hver eneste, der deltager i en besparelsesproces, vil erkende, at man kan ikke spare, uden at det kommer til at gå ud over noget. Når det er udgangspunktet, mener jeg, at man først og fremmest må lytte til sagkundskaben.

Simonsen: Jeg kan da være helt enig med ministeren i, at man skal lytte til den største sagkundskab. Det er på grundlag heraf, vi skal træffe vore beslutninger. Jeg beder om, at forsvarsministeren også har det for øje, når vi skal diskutere forsvarets organisation i al almindelighed. Også her synes jeg nok, det er meget væsentligt, at vi i højere grad lytter til, hvad sagkundskaben siger.

Så vil jeg gerne gentage det, jeg sagde før, men som ikke blev kommenteret, at jeg går ud fra, at ministeren ikke vil træffe nogen afgørelse isoleret fra de almindelige forhandlinger om forsvarets fremtidssituation og dermed uden om forsvarsudvalget og folketinget.

Forsvarsministeren (Kjeld Olesen): Jeg sagde i første del af besvarelsen, at forsvars-

[Forsvarsministeren.]

udvalget var blevet underrettet. Det er det blevet i to tempi, første gang da jeg fortalte om undersøgelsen, der var i gang, og nu her på det allersidste om selve undersøgelsens resultat. Jeg vil også gå ud fra, at der bliver lejlighed til i forsvarsudvalget at diskutere de ting. Jeg vil være meget villig og går ud fra, at der er almindelig interesse for det, så jeg vil være meget positiv over for en sådan drøftelse af spørgsmålet.

Bo Kristensen: Først må jeg sige tak til forsvarsministeren, fordi han nu lægger megen vægt på sagkundskabens udtalelser. Jeg håber også, det vil være tilfældet i de kommende forhandlinger, som skal finde sted.

Men for mig at se er det ikke i denne henseende et spørgsmål om besparelser. Det er reelt et spørgsmål om en beslutning i folketinget, som er truffet, og hvorefter man skal udflytte fra Holmen til Korsør. Det må være det grundlag, som ministeren har at arbejde på. Det kan ikke være et spørgsmål om deciderede besparelser, for vi kunne udmærket finde besparelser for Holmens vedkommende, lige så vel som ministeren prøver at finde det for Korsørs vedkommende.

Forsvarsministeren (Kjeld Olesen): Jeg er ikke enig i den fremstilling, hr. Bo Kristensen kommer med i sidste del af indlægget. Der er tale om en reduktion i antallet af medarbejdere, og den største reduktion finder sted på flådestation København. Jeg går ud fra, at når man taler om udflytning, så er det udflytning af aktiviteter fra København, det gælder. Initiativet skal ikke ses som et forsøg på at stoppe noget, der tidligere har været sat i gang. Det er taget, som hr. Bo Kristensen først var inde på, fordi der er tale om besparelser. Jeg synes egentlig, at bemærkningen om, at besparelser kan man altid finde ud af, lød meget flot, når man påtænker, hvilke store anstrengelser medarbejdere i forsvarskommando og andre steder har gjort sig for at leve op til de besparelsesmål, man har sat sig. De har det ikke let, det burde hr. Bo Kristensen vide.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Burgdorf* til ministeren for offentlige arbejder:

„Vil ministeren overveje foranstaltninger, der gør det lettere at modtage danske tv-udsendelser i Sydslesvig?“
(Spm. nr. 108).

Skriftlig begrundelse.

Efter at have modtaget gentagne klager fra danske sydslesvigere, har jeg atter ønsket at rejse problemet om adgangen til at se dansk tv i Sydslesvig. Det er en kendsgerning, at man mange steder i Sydslesvig stadig har vanskeligt ved at modtage dansk tv. Fra dansk side har man undertiden gjort gældende, at det kun er et spørgsmål om modtageantennen i Sydslesvig. Imidlertid har jeg under besøg i Sydslesvig erfaret, at vanskelighederne også i høj grad skyldes manglende dansk senderkapacitet. Jeg finder det derfor rimeligt, at en del af den tekniske udbygning i Danmark finder sted ved forbedring af senderforholdene i Sønderjylland, så alle danske i Sydslesvig får mulighed for at følge dansk tv.

Burgdorf: Det er en kendt sag, at man alle dage syd for grænsen har haft besvær med at høre og se dansk tv. Det er måske knap så kendt nord for grænsen. Det lader i hvert fald til, at man slet ikke er klar over det her i København, og derfor vil jeg gerne gøre opmærksom på det her. Der er en dansk befolkningsgruppe i Sydslesvig, som meget gerne vil se dansk tv. Når jeg har sagt, at det kniber for dem, er der nogle, der mener, at det skal de være glade for, men det er jo en anden historie. Der er altså nogle, der gerne vil se dansk tv, og det kan de ikke.

Det er teknikken, det er galt med; det er måske senderstyrken, det er måske relæstationer, jeg ved det ikke. I hvert fald er det rigtigt, at medens tysk tv går langt op i Jylland med 3 programmer, kan vore folk nede syd for grænsen ikke tage det ene danske, og det er det, de gerne ville. Man har sagt, at det er et antennespørgsmål. Jeg er klar over, at de geografiske forhold gør noget til det, men også det kan vel ændres, og det kan ikke være rigtigt, at man i Flensborg skal investere en hel del for at tage det

[Burgdorf.]

danske fjernsyn. Jeg tror, vi må gøre noget ved det problem.

Ministeren for offentlige arbejder (Kampmann): Hr. Burgdorf rører i sit spørgsmål og i sin begrundelse ved et problem, der har været genstand for talrige forespørgsler gennem tiden, rejst ad forskellige kanaler over for Danmarks radio, lige siden fjernsynsstation Sønderjylland blev etableret i 1957.

Sæmnlige forespørgsler og klager har været undersøgt af post- og telegrafvæsenet, og adskillige redegørelser er udarbejdet og tilstillet Danmarks radio og de pågældende klagere. Alle undersøgelser, senest udført i 1971, har på et sagligt teknisk grundlag vist, at modtagemulighederne for dansk fjernsyn ned til linjen Husum-Kiel er de samme som for tysk fjernsyn nord for grænsen op til linjen Ribe-Kolding. Det er således ikke korrekt som anført af spørgeren, at der er tale om manglende dansk senderkapacitet. Tilfredsstillende modtagemuligheder for dansk fjernsyn i Sydslesvig findes ned til den nævnte linje, og det er i næsten alle tilfælde alene et spørgsmål om, hvorvidt dansksindede sydslesvigere opsætter de nødvendige antenner.

I begyndelsen af 1960erne erkendtes det, at byen Flensborg indtog en særstilling, idet modtagemulighederne her på grund af byens beliggenhed, støjniveau og forstyrrelser fra lokale fjernsynssendere ikke var fuldt tilfredsstillende. I forståelse med de tyske myndigheder løste man problemet ved etablering af en såkaldt kanalomsætter, beliggende i Kollund. Klagerne i Flensborg har derfor i alle tilfælde kunnet henføres til mangler og fejl i modtageinstallationerne, efter at denne kanalomsætter var opstillet i Kollund.

Post- og telegrafvæsenet har sammenlignet modtageinstallationer nord og syd for grænsen og konstateret, at mens man nord for grænsen etablerer normale gode udenørsantennener, hvis man ønsker at se tysk fjernsyn, er noget tilsvarende ikke tilnærmelsesvis i samme udstrækning tilfældet syd for grænsen.

Undersøgelserne har vist, at man syd for grænsen ofte har den opfattelse, at man bør kunne modtage dansk fjernsyn på den an-

tenne, man har opsat for at få tysk fjernsyn. En sådan løsning er naturligvis teknisk set mangelfuld og kun i sjældne tilfælde tilfredsstillende.

Jeg må derfor konkludere, at hvis man i Sydslesvig vil installere en normal udendørs antenne beregnet for dansk fjernsyn, har man dér den samme mulighed for at se dansk fjernsyn med tilfredsstillende kvalitet, som man under samme betingelser har nord for grænsen for at se tysk fjernsyn.

Burgdorf: Man må jo altid takke for et svar, selv om indholdet af svaret ikke lige passer til det, man har tænkt sig.

Jeg ved ikke, hvor ministeren har sine oplysninger fra. Men jeg har mine fra syd for grænsen, fra vore venner dernede. Jeg kan nævne det eksempel, at der var dimissionsfest på Duborg-skolen, og at det danske tv-hold var dernede og tage nogle optagelser. De unge glædede sig til at se det, men der var kun ét sted, hvor man kunne tage det.

Så siger man, at det er antennespørgsmål, og det er måske rigtigt, at man kan sætte nogle aggregater så højt op, de kan fange programmerne; det ved jeg ikke. Men dér, hvor de danske bor i husblokke, og hvor man har fællesantenne, kan man i hvert fald ikke klare det på den facon, for også her er man i mindretal.

Vi har en befolkningsgruppe dernede, som den danske stat og den danske regering ofrer ikke så lidt på kulturelt. Derfor synes det mærkeligt, at man ikke kan klare at sende med en sådan kapacitet, at der kan modtages dansk fjernsyn dernede. Det er noget, jeg gerne vil bede om at få rettet, og jeg mener, det er påkrævet. Hvis teknikken mener, at det er, som det skal være, vil jeg gerne bede om at få en undersøgelse i gang for at få de ting rettet. Jeg synes ikke, vi kan være det bekendt.

Ministeren for offentlige arbejder (Kampmann): Hr. Burgdorf spurte, hvor jeg havde oplysningerne fra. Dem har jeg naturligvis fra teknikerne i post- og telegrafvæsenet, som jeg må følge i den slags sager, og de må vel anses for at besidde en væsentligt højere sagkundskab end den, hr. Burgdorf og undertegnede her umiddelbart kan stille på benene. Derfor må jeg gentage, at

[Ministeren for offentlige arbejder.]

når teknikerne i Danmark — jeg må erkende, at det er i København — siger, at det ikke er et senderkapacitetsspørgsmål, som hr. Burgdorf anfører det, men derimod et modtagespørgsmål med relation til opsættelsen af lokale antenner, kan selv flere undersøgelser vel ikke ændre denne kendsgerning. Det må først og fremmest være de helt lokale antennemæssige modtageforhold, man skal sætte ind over for, når fejlen efter alle tekniske udtalelser at dømme ikke ligger i senderkapaciteten på den danske side af grænsen.

Burgdorf: Jeg er ikke sikker på, at det er helt rigtigt, som det bliver fremstillet. Det er rigtigt, at man satte en relæstation op ved Kollund; det hjalp noget, men ikke så man virkelig kunne tage programmerne. Jeg tror, det er et viljesspørgsmål. Vi er jo så sagtmodige her i vort land. Tyskerne sætter deres sendere op, én i Flensborg og én ude i marsklandet så nær grænsen, at de kan række langt op i Danmark. Vores står i Rangstrup. Jeg er ikke tekniker, men noget må der kunne gøres ved det, og hvis vi har viljen til det, kan det også nok klares.

Ministeren for offentlige arbejder (Kampmann): Jeg skal efter besvarelse af spørgsmålet overlade hr. Burgdorf et kort, som viser den danske senders kapacitet i forhold til Tyskland og tilsvarende de tyske senders kapacitet i forhold til Danmark. Det vil formentlig overbevise hr. Burgdorf om, at det ikke er senderkapaciteten, der er noget i vejen med.

Derefter synes jeg svaret må være, at hvis hr. Burgdorf har kendskab til enkelttilfælde i Sydslesvig, hvor de lokale antenneforhold er 100 pct. i orden, men hvor der stadig er problemer med modtageforholdene, vil jeg naturligvis undersøge det ud fra dette konkrete udgangspunkt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ellen Strange Petersen* til justitsministeren:

„Vil ministeren skaffe udvej for, at staten betaler familien Viking Kjeldsens udgifter til retssagen ved Menneskerettighedskom-

missionen i Strasbourg om seksualundervisning i skolerne?“
(Spm. nr. 109).

Skriftlig begrundelse.

Den sag, som familien Viking Kjeldsen har anlagt ved Menneskerettighedskommissionen i Strasbourg, er så principiel, at det også må være i den danske stats interesse, at den føres frem til afgørelse.

Den omstændighed, at Menneskerettighedskommissionen ikke har afvist sagen, bekræfter, at man tillægger den betydning. Det må forpligte den danske stat til ikke at modarbejde sagens videre behandling.

Begrebet fri proces gælder efter loven kun ved danske domstole, men staten bør efter min opfattelse stille de nødvendige midler til rådighed for familien, så sagen kan fuldføres. Friheden og retssikkerheden bliver begrænset, hvis en sag af denne art forhindres gennemført af mangel på penge.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Mit svar på det stillede spørgsmål lyder: de danske regler om fri proces findes i retsplejeloven. De gælder de domstole, retsplejeloven handler om, dvs. de danske domstole. Det er derfor ikke muligt at anvende lovens regler om fri proces på familien Viking Kjeldsens sag ved Den europæiske Menneskerettighedskommission i Strasbourg.

På samme måde som den danske retsplejelov har regler om fri proces ved danske domstole, indeholder Menneskerettighedskommissionens procedureregler detaljerede bestemmelser om gratis retshjælp i sager, der verserer for kommissionen. Sådan retshjælp har allerede været ydet under sagens hidtidige behandling, og jeg forstår, at dette også vil ske i fremtiden. Efter kommissionens procedureregler omfatter retshjælp såvel advokatsalær som udlæg og omkostninger til rejse samt ophold i Strasbourg afholdt for advokaten og parten. Salærets størrelse fastsættes af kommissionens sekretær efter aftale med advokaten. I praksis fastsættes salæret lavere, end det ville have været tilfældet ved danske domstole, normalt til 500 frcs. for hver behandling i kommissionen foruden 300 frcs. for hver dag, der medgår til mundtlig forhandling. Kommissionens sekretariat har imidlertid

[Justitsministeren.]

underhånden oplyst, at salærrets størrelse ikke under hidtidige sager har skabt problemer med hensyn til klagerens mulighed for at skaffe sig tilstrækkelig kvalificeret juridisk bistand, og at intet medlemsland kommissionen bekendt har suppleret kommissionens retshjælp med betaling af yderligere salær til klagerens advokat.

Da spørgsmålet om fri proces ved Europarådets organer principielt vil afhænge af dettes regler, og da disse regler ikke i princippet adskiller sig væsentligt fra retsplejeloovens regler om, hvad der dækkes af fri proces, mener regeringen ikke at burde stille midler til rådighed for familien Viking Kjeldsen i denne sag. Skulle kommissionens regler om fri rettergang vise sig utilfredsstillende i denne sag, kan det overvejes fra dansk side i Europarådet at rejse spørgsmålet om en forbedring af disse.

Ellen Strange Petersen: Jeg må takke ministeren for svaret, men ikke for indholdet af svaret, for jeg synes ikke, at det giver megen hjælp til løsningen af det problem, vi står over for her.

Her er en dansk familie, som føler sig klemt af dansk lovgivning — som synes, at vi er så frisindede her i landet, at det går ud over liberalismen, og at de simpelt hen ikke kan blive fri for dette frisind. Denne familie har så rejst sag ved Menneskerettighedskommissionen, og man anser den dér for så principiel, at man vil tage sagen.

Det er rigtigt, som ministeren svarer, at man har bevilget et beløb til sagens afholdelse. Men så vidt jeg har forstået ved at drøfte sagen med familien, er dette beløb nærmest at betragte som symbolsk. Det svarer i hvert fald slet ikke til de udgifter, familien er blevet stillet over for. Jeg ved ikke, om vanskelighederne ligger i, at de regler, man har lavet dernede i kommissionen, går ud fra, at man kan klare sig med lokal advokatbistand og derved skulle kunne undgå de store udgifter, der måtte være forbundet med at bruge en advokat herfra, som skal have sine opholdsudgifter dernede og rejsen frem og tilbage betalt. I hvert fald er der et svælg imellem de udgifter, familien kan få dækket dernedefra, og de udgifter, hele sagen må forventes at beløbe sig til. Derfor står familien nu over for

at skulle bestemme, om man skal opgive at føre sagen. Jeg synes, at den danske stat må have en forpligtelse til at hjælpe familien, selv om der ikke står i loven, at man skal gøre det.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Jeg kan ikke være enig med fru Ellen Strange Petersen i, at de oplysninger, jeg har givet om reglerne om fri proces ved Menneskerettighedskommissionen, ikke er til megen hjælp, for jeg oplyste jo, at foruden samtlige direkte omkostninger er der regler om advokatsalærbetaling med 500 frcs. om dagen plus 300 frcs. om dagen for de dage, hvor der er mundtlig forhandling. Det er dog ikke så helt lidt. Jeg oplyste endvidere, at ingen andre lande yder hjælp ved de sager, der har været ført for kommissionen, efter de oplysninger, kommissionen har meddelt os. Jeg oplyste også, at der ikke tidligere har været vanskeligheder med at få sager ført og få kvalificeret advokatbistand til at få sagerne afgjort. Men dertil kommer det for mig helt afgørende, at vi simpelt hen ikke har hjemmel til at yde fri proces. Hvis fru Ellen Strange Petersen derfor vil forcere tanken, kan jeg kun give hende det råd at stille forslag om en ændring af lovgivningen. Jeg kan ikke love, at jeg selv vil tage noget initiativ.

Måske må jeg føje til, at foruden de beløb, der ydes efter reglerne om fri proces ved Menneskerettighedskommissionen, ved jeg — jeg tror, det har stået i pressen — at der ad privat vej er ydet et ikke helt ringe bidrag til familien Viking Kjeldsens procesførelse.

Ellen Strange Petersen: Jeg ved også, at der af en privat fond er bevilget 10.000 kr. til støtte. Det siger lidt om, hvor mange penge der er nødvendige for at føre en sådan sag.

Jeg vil meget gerne være med til at overveje, om det er påkrævet med en lovændring. Det vil jeg gerne undersøge nærmere, før jeg giver tilsagn om at stille et sådant forslag. Man må jo vide, hvad der ellers har været af sager af denne art.

Men jeg vil gerne spørge justitsministeren, om man, hvis man ikke kan bevilge penge, så i hvert fald kunne bistå familien med råd fra justitsministeriet på en eller anden facon og derigennem hjælpe. Jeg

[Ellen Strange Petersen.]

mener, at regeringen og ministeren må være interesseret i, at denne sag bliver ført igenem, så man virkelig får en afgørelse af, om det danske samfund har handlet rigtigt i den sag, det drejer sig om.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Jeg noterede fru Ellen Strange Petersens sidste spørgsmål ned, og jeg satte to udråbstegn bagefter. Der kunne godt have stået fem. Det lyder lidt ejendommeligt, at den danske regering efter at have gennemført en lov skulle yde bistand til en procedure, der gik på, at denne lovgivning ikke var i overensstemmelse med menneskerettighederne. Det ville faktisk være at spille på to heste, der løber hver sin vej. Det ville da ikke være nemt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Niels Jørgen Nielsen* til landbrugsministeren:

„Kan ministeren give tilsagn om, at de igangværende overvejelser om rationalisering inden for statens forsøgsvirksomhed i plantekultur ikke resulterer i, at statens plantepatologiske forsøg centraliseres i Lyngby, men at en centralisering — såfremt en sådan er formålstjenlig — vil ske ved udbygning af den jyske forsøgsvirksomhed på dette område og ved en udflytning fra Lyngby til Jylland?“
(Spm. nr. 110).

Skriftlig begrundelse.

I erkendelse af, at der inden for landbrugsproduktionen sker en stadig forskydning mod vest, blev der i 1959 etableret en plantepatologisk oplysningstjeneste i Jylland og hertil knyttet visse forskningsopgaver, medens såvel forskning som oplysnings-tjeneste inden for plantepatologi indtil da havde været centraliseret i statens plantepatologiske forsøg i Lyngby.

For de to tredjedele af vort landbrugsområde, som Jylland repræsenterer, og specielt for den landøkonomiske konsulentvirksomhed i plantekultur blev den nærmere kontakt med den plantepatologiske oplysnings-tjeneste af stor værdi.

På denne baggrund synes det umiddelbart indlysende, at en tilbagevenden til ti-

den før 1959 med hele oplysnings- og forskningsarbejdet inden for statens plantepatologiske forsøg centraliseret i Lyngby vil blive et alvorligt tilbageskridt. Det så meget mere som de landøkonomiske foreningers strukturrationalisering har medført, at den landsdækkende konsulentvirksomhed er blevet samlet i Jylland.

En nær kontakt mellem forsøgsvirksomheden i plantepatologi og det praktiske landbrug og dets konsulentstab er ikke alene af stor værdi, når det gælder at omsætte forskningens resultater i praktisk plantedyrkning, men også af den største betydning for selve forskningen gennem de impulser, forskerne vil modtage fra erhvervet, et forhold, der er anerkendt overalt, og som man med fordel her i landet har haft et mere åbent blik for end i de fleste andre lande.

For en udflytning til Jylland taler endvidere, at den vil harmonere med de almene bestræbelser for at udflytte statsinstitutioner fra det storkøbenhavnske område.

Endelig kan tilføjes, at der kan regnes med betydelige besparelser i de årlige driftsudgifter ved at placere virksomheden i Jylland fremfor i Lyngby. Regnskabet for finansåret 1971-72 viser, at der alene i skatter og afgifter i Lyngby er betalt kr. 218.000 mod kr. 202.000 for samtlige 18 forsøgsstationer i provinsen.

Til slut skal jeg minde om den af dr. polit. Inge Thygesen foretagne analyse af de generelle samfundsmæssige virkninger af udflytning af statsinstitutioner, hvorefter alle samfundsmæssige konsekvenser er positive med undtagelse af engangsulemperne for det personale, der bliver direkte berørt af udflytningerne.

Landbrugsministeren (Ib Frederiksen):

Hr. Niels Jørgen Nielsen har stillet et spørgsmål, der har forbindelse med den af statens planteavlsudvalg udarbejdede plan for forsøgsvirksomhed for tiden indtil 1975. Denne plan er fremkommet som et led i det almindelige krav om effektivisering og rationalisering af statens virksomheder og går i korthed ud på at koncentrere udbygningen og udviklingen på nogle enkelte af forsøgsvirksomhedens institutioner, medens andre fastholdes på nuværende niveau, og enkelte forsøgsstationer nedlægges i takt med ud-

[Landbrugsministeren.]

viklingen. Planen er ikke udarbejdet alene af statens planteavlssudvalg, men tillige af repræsentanter for forsøgsvirksomhedens medarbejdere, og den har været forelagt for landbrugets samråd for forskning og forsøg, der har godkendt den. Landbrugsministeriet har i princippet godkendt den, dog med forbehold om godkendelse af de enkelte led i dens gennemførelse.

Med hensyn til det nu rejste spørgsmål vedrørende statens plantepatologiske forsøg kan jeg oplyse, at der i 1959 blev oprettet en plantepatologisk afdeling på statens forsøgsstation i Studsgård. Afdelingens hovedopgave var at varetage det plantepatologiske oplysningsarbejde i Jylland, og derudover skulle den varetage et forsøgsarbejde med henblik på at afprøve virkningen af forskellige beskyttelsesforanstaltninger og bekæmpelsesmuligheder samt deltage i den officielle afprøvning af bekæmpelsesmidler. Centret for det plantepatologiske forsknings- og forsøgsarbejde skulle imidlertid fortsat være placeret i Lyngby, og man har derfor i årene 1964-66 opført 3 nye bygninger ved institutionen i Lyngby til en samlet udgift af ca. 3 mill. kr.

I forsøgsvirksomhedens overvejelser om en rationalisering har det plantepatologiske arbejdsområde naturligvis også været inde i billedet, men forsøgsvirksomhedens overvejelser er ikke tilendebragt på indeværende tidspunkt.

Jeg vil gerne sige, at tanken om en udflytning af statens plantepatologiske forsøg til Jylland er jeg ikke afvisende over for, idet der kan være fordele ved en udflytning. Det kan bl. a. begrundes i, at landbrugsproduktionen forskydes mod vest, at driften vil være billigere end i hovedstadsområdet, og at organisationerne har placeret den landsdækkende konsulentvirksomhed i Jylland.

Imod en udflytning, i hvert fald inden for en årrække, taler imidlertid, at det vil stille krav om betydelige midler til investeringer, at der som før nævnt i de sidste 10 år er investeret ca. 3 mill. kr. i Lyngby, at statens plantepatologiske forsøg for øjeblikket har tilfredsstillende lokaleforhold og stort set også har dækket sit jordbehov, og at plantepatologiske forsøg gerne skal have en nær kontakt med kemikaliekontrollen,

statsfrøkontrollen og statens skadedyrlaboratorium, som alle er placeret i Lyngby.

Til sidst skal jeg sige, at med de betydelige byggeprojekter, forsøgsvirksomheden i øvrigt har løbende, således bl. a. opførelsen af en ny væksthushorsøgsstation, finder vi det ikke realistisk at fremkomme med forslag om udflytning af de plantepatologiske forsøg lige på nuværende tidspunkt.

Niels Jørgen Nielsen: Jeg vil gerne takke landbrugsministeren, fordi ministeren ikke er afvisende. Men jeg bliver lidt betænkelig, når ministeren alligevel siger, at det ikke er realistisk at regne med det.

Jeg forstod, at ministerens betænkeligheder ikke mindst var af økonomisk art. Må jeg lige gøre opmærksom på, at regnskabet for statens forsøgsvirksomhed viser, at alene de skatter og afgifter, der betales af statens plantepatologiske forsøg i Lyngby, er på 218.000 kr. mod 202.000 kr. for samtlige 18 andre forsøgsstationer i provinsen. Hertil kommer så, at det er velkendt, at der er økonomiske fordele ved udflytning. Jeg vil gerne gøre opmærksom på det generelle arbejde, som dr. polit. Inge Thygesen har foretaget på dette område. Inge Thygesen kommer til, at det eneste negative ved udflytning er de gener, der kan være for de arbejdere, som er beskæftiget på udflytningstidspunktet. Ellers er der økonomisk overordentlig store fordele. Jeg vil bede landbrugsministeren om netop at få det økonomiske nærmere undersøgt. Værdierne i Lyngby må kunne afhændes til betydelige summer, og jeg vil tro — men vil gerne bede landbrugsministeren undersøge det nærmere — at der for de 77 funktionærer, der er beskæftiget ved plantepatologiske forsøg, nok kunne blive tale om en årlig besparelse i driftsudgifterne på et sted mellem 600.000 og 700.000 kr. Derfor tror jeg altså ikke, man behøver at være så bange for de økonomiske konsekvenser af en udflytning.

Så sagde ministeren „indtil 1975“. Jeg forstår det sådan, at der her er tale om noget generelt og ikke bare noget til 1975. Jeg vil finde det overordentlig beklageligt, eftersom den udflytning, der skete i 1969, jo var rigtig — ministeren nævnte selv hele landbrugsproduktionens geografiske forskydning

[Niels Jørgen Nielsen.]

— hvis man nu skulle til at gå den anden vej og centralisere i Lyngby.

Må jeg derfor til slut stille det tillægs-spørgsmål, om jeg kan få ministerens tilsagn om, at man ikke vil gå den anden vej og nedlægge det, man har i Jylland i øjeblikket.

Landbrugsministeren (Ib Frederiksen):

Jeg skal ikke knytte mange bemærkninger til hr. Niels Jørgens Nielsens indlæg ud over at understrege igen, at der for 6-7 år siden er bygget for 3 mill. kr. ude i Lyngby, og det må man også tænke på. Jeg skal da gerne prøve at undersøge, hvad en realisation af værdierne derude kan indbringe.

Jeg vil gerne sige, at hvert enkelt forslag om gennemførelse af centralisering osv. skal forelægges i ministeriet, inden det kommer til udførelse, og til hr. Niels Jørgens Nielsens sidste spørgsmål vil jeg generelt sige, at jeg har den principielle stilling, at det vil være den forkerte retning at flytte landbrugsforsøgsvirksomhed mod øst i dette land — forstået på rette måde.

Erik Hansen: Det er jo ikke noget nyt, at vi her i tinget både i debatterne i al almindelighed og i spørgsmål om onsdagen drøfter statens aktiviteter i det jyske område. Jeg vil gerne nu i forbindelse med det af hr. Niels Jørgen Nielsen rejste spørgsmål sige, at jeg meget vel forstår, at der nu er truffet den beslutning — som vi er mange, der ikke kan være enige i — at nu skal forsøgsvirksomhederne samles i centre, og at der er ting, som skal blive på det, ministeren kalder „nuværende niveau“. Jeg vil gerne stille ministeren det spørgsmål: hvad forstår ministeren ved nuværende niveau? Forstår ministeren derved, at jyske forsøgsstationer skal stå på samme niveau som nu, med samme beløb i kroner og øre til at drive deres virksomhed for, eller forstår ministeren derved, at nu skal de følge med i udviklingen? Jeg ville gerne, om ministeren kunne sige til mig, at det ikke drejer sig om, at jyske forsøgsstationer nu skal fryses ned, at det i realiteten betyder en nedtrapning af aktiviteten i det jyske område. Vi er en del, der føler, at man nok er gået lidt mod vest, når det drejer sig om forsøgsvirksomhederne, men man har haft umådelig svært ved

virkelig at gå mod vest, når det drejer sig om landbrugets, gartneriets og frugtavlens forsøgsvirksomheder. Her er man langt tilbage. Vi frygter denne budgetmæssige udsultning, og vi frygter, at der simpelt hen sker en nedtrapning.

Landbrugsministeren (Ib Frederiksen):

Jeg vil gerne give hr. Erik Hansen tilsagn om, at de jyske forsøgsstationer ikke skal blive sultet mere end dem, der ligger på Sjælland, generelt taget. Men jeg må fastholde, hvad jeg tidligere har sagt, jeg tror under et tidligere spørgsmål fra hr. Erik Hansen om forsøgsstationernes placering osv., at det er vores hensigt på lang sigt at samle det fortrinsvis i centre.

Niels Jørgen Nielsen: Jeg vil takke ministeren for svaret på mit tillægs spørgsmål, hvoraf jeg forstår, at ministeren generelt og principielt mener, at det ikke er rigtigt at trække en sådan institution fra Vestdanmark imod Østdanmark.

Må jeg så i al beskedenhed gøre opmærksom på, hvad ministeren nok er klar over, at der jo kun sidder ét medlem fra Jylland i statens planteavlsudvalg. Når det drejer sig om geografisk placering, kan det måske spille en rolle.

Landbrugsministeren (Ib Frederiksen):

Jeg skal ikke kommentere statens planteavlsudvalgs geografiske sammensætning. Jeg vil gerne sige, at det er landboorganisationerne, der har indstillingsretten, og jeg vil tro, at den til enhver tid siddende landbrugsminister stort set har fulgt indstillingerne.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger mod utilsigtede bivirkninger af straffedomme [af Ruth Olsen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XII) findes i tillæg A. sp. 2233, fremsættelsen i tidenden sp. 1441).